

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

ŞEMOT • תּוֹמֹת

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ג"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.
"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Yahudi Liderliğinin Zorluğu

Özet

Rabi Sacks – yarı şaka, yarı ciddi – Moşe'nin tüm peygamberlerin en büyüğü olduğunun kanıtının, Bene Yisrael'e liderlik etme konusunda başta gösterdiği çekince olduğunu söylerdi. Moşe kendi kabiliyetlerini sorgulamakta ve halkının kendisini reddetmesinden endişe etmekteydi. İyi bir hatip olmadığını söylüyordu ve bu nedenle başka birini seçmesi için Tanrı'ya yalvardı. **Anlaşılan o ki, Moşe, doğası gereği neredeyse imkânsız nitelikte bir görev olan Bene Yisrael'e liderlik etmenin arz ettiği sınavın büyüklüğünü sezmekteydi.**

Moşe'nin bu görüşü, gençliğine kadar geri gitmekteydi. Mısır sarayında büyüdüğü dönemde, Yahudi kültüründen kopuk kalmış sayılırdı. Ancak halkının köleliğine ve ağır çalışmalarına tanık olduktan sonra, kimlik duygusu uyanmıştı. Moşe'nin ilk liderlik hareketi, bir Mısırlı bir İbrani'yi döverken buna müdahale etmek olmuştu. Bu kahramanca eylemi, ertesi gün, iki İbrani arasındaki anlaşmazlığı çözme girişimi takip etti. Ancak şükran yerine Moşe, kendileri üzerinde hiçbir yetkisi olmadığı şekilde bir tepkiyle karşı karşıya kaldı. **Bu karşılaşma, ileride bir lider olarak yüzleşmek durumunda kalacağı zorlukların habercisiydi.**

Gerçekten de Moşe, Bene Yisrael'e liderlik etmenin zorlu bir görev olduğunu görmüştür. Moşe, Devarim'de halkın yükünü tek başına üstlenmiş olmanın getirdiği mücadeleleri ifade etmektedir. Moşe'nin hüsrân duyguları, Beaaloteha peraşasında, Tanrı'ya bu muazzam sorumluluktan bahsetmesi ve bu yükü taşımaya kabil olmadığı hissi içinde, ölmeyi bile arzu ettiğini söylemesiyle doruğa ulaşmaktadır. Bu umutsuzluğun, tüm zamanların en saygı duyulan Yahudi lideri haline gelecek olan kişi tarafından dile getirilmiş olduğu, inanılması güç de olsa gerçektir.

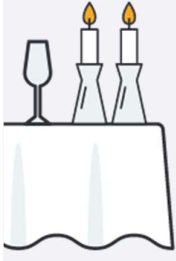
Moşe'nin liderlik alanında yaşadığı sıkıntılar, baş muhalifi Korah'ın hikâyesinde aydınlık kazanmaktadır. Korah, Moşe

ve Aaron'u, kendilerini halkın geri kalanından daha üst bir konuma yerleştirmekle suçlamıştır. Ahsen iktidar sahibi olma yönündeki art niyetine rağmen, Korah'ın bu meydan okuması, Yahudi kimliğinin kritik bir yönüne ışık tutmaktadır: güçlü bireycilik.

Yahudi tarihinde bu bireyciliğin örnekleri çoktur. Peygamberler, krallara karşı gelmekten çekinmemişler, Mordehay, Aman'ın önünde eğilmeyi reddetmiştir ve Makabilerin yabancı egemenliklere direnmişlerdir. Bu karakter özelliği Yahudileri hem ele geçirilmez, hem de neredeyse yönetilemez hale getirmektedir. Moşe'nin, yardım etme girişimlerinin burun kıvrımlarla karşılaşmış olduğu ilk deneyimleri, liderlikteki bu güçlüğü örneklemektedir.

Yahudi halkı içindeki geniş fikir yelpazesinin ta kendisi, Yahudilerin bireyci doğalarını ortaya koymaktadır. Herhangi bir şey üzerinde tamamen hemfikir olduğumuz örneklerin çok seyrek olduğu, tarihi bir gerçektir. Rabi Sacks bunun hem bir avantaj hem de bir zaaf olduğunu söylemektedir. Bu özellik, liderlik etmemizi zorlaştırmaktadır, ama aynı zamanda bizi dikkate değer ölçüde dayanıklı da kılmaktadır.

Moşe'nin baştaki çekincesi, bir lider olarak verdiği mücadeleler ve Yahudi bireyciliğinin doğası, bizim için derin bakış açıları sağlamaktadır. Moşe'nin hikâyesi, Yahudi cemaatleri içinde süregelen tartışmalarla birlikte, kültür mirasından ve bireyciliğinden şiddetli biçimde gurur duyan bir halka liderlik etmenin karmaşık yönlerine ışık tutmaktadır. **Yahudiler, herhangi bir konuda çok ender hemfikir olan güçlü bireylerden oluşan bir ulustur. Bu onları liderlik etmesi zor, ama ele geçirilmesi olanaksız hale getirmektedir – bu karakterin olumsuz ve olumlu etkileri iç içedir. Ve eğer, inandığımız gibi, Tanrı bu halkı tüm hatalarına rağmen hâlâ seviyorsa, biz de aynısını yapmaktan aşağı kalabilir miyiz?**

Şabat Sofrası için Tartışma Soruları

1. Sizce Moşe'nin gençlik deneyimleri liderliğe olan yaklaşımını nasıl şekillendirmiştir?
2. Tanah'taki diğer liderleri göz önünde tutarsak, Moşe ile diğerleri, örneğin Kral David veya Yeşua arasında hangi benzerlik ve farkları bulabiliyorsunuz?
3. Moşe'nin bir lider olarak deneyimi, geniş bir çeşitliliğe ve fikirlerinde ısrar eden bir karaktere sahip olan bir gruba liderlik etmenin içerdiği karmaşık noktaları ve sorumlulukları anlamamıza nasıl yardımcı olabilir?

Kısaca Peraşa

Bene Yisrael'in nüfusu hızla artmaktadır. Onların gelecekte olasılıkla kalabalık bir Yisrael ordusu oluşturabileceklerinden endişelenen Paro, Bene Yisrael'i köleleştirir ve yeni doğan tüm erkek bebeklerin öldürülmesini emreder.

Bu dönem içinde, Levi kabilesinden Yoheved ve Amram'ın bir oğlu olur. Çocuğunu korumak için, Yoheved onu bir sepet içinde Nil'e bırakır. Kızı – bebeğin ablası – Miryam da bebeği uzaktan izlemektedir. Bebek, kendisini bulan Paro'nun kızı tarafından evlat edinilir. Paro'nun kızı ona Moşe adını verir ve onu Mısır kraliyet sarayında yetiştirmeye başlar.

Moşe büyüdükçe, etrafındaki İbrani kölelerin vahim durumunun farkına varmaya başlar. Bir Mısırlı görevlinin İbrani bir köleyi dövdüğünü görünce Moşe müdahale eder ve Mısırlıyı öldürür. Ertesi gün Moşe aralarında kavga eden iki İbrani köle görür ve onları ayırmaya çalışır. Ancak İbrani köleler onun müdahalesini kabul etmezler ve önceki günkü olayı hatırlatarak, üstü kapalı biçimde onu ihbar etmekle tehdit ederler.

Moşe bunun üzerine Midyan'a kaçır. Orada Yitro'nun kızlarını onları rahatsız eden çobanların elinden kurtarır, bu kızlardan Tzipora ile evlenir ve bir çoban olarak yeni bir hayata başlar. Ancak Moşe ebediyen sürü güdecek değildir.

Bir gün, Tanrı ona yanan bir çalılıkta görünür. Moşe'ye, Bene Yisrael'i özgürlüğe çıkarmak üzere Mısır'a geri dönmesini emreder. Moşe başta tereddüt eder, ama Tanrı ona her zaman yanında olacağına dair garanti verir. Moşe'nin ağabeyi Aaron da yanında olup ona yardım edecektir. Böylece Moşe Mısır'a geri döner. Ancak Aaron'la birlikte Paro'nun huzuruna çıktıklarında, Paro onların isteklerini reddeder ve Bene Yisrael'in üzerindeki iş yükünü daha da arttırır. Sıkıntılı bir duruma düşen Moşe yardım istemek üzere tekrar Tanrı'ya başvurur. Tanrı, Moşe'yi özgürlüğün yakın olduğu konusunda temin eder. Artık sahne kısa süre içinde başlayacak olan dramatik olaylar için hazırdır.

Peraşadan Simalar

Tanrı: Tanındık ve güçlü bir Ses; liderlerin Lideri.

Paro: Geçmişini hatırlamazdan gelen, gelecekte endişe duyan despot. Tanrı'nın halkını serbest bırakmaya hazır değil.

Moşe: Liderlik etmek için doğmuş; liderliği de ahlaki cesaretinden doğan, gelmiş geçmiş en büyük Yahudi lideri

Bene Yisrael: Özgürlük özlemi duyan, ama aynı zamanda birlik olmayı da öğrenmesi gereken bir ulus.

Peraşadan Felsefe

Şemot *peraşası*nda, liderlik alanında alçakgönüllülük ve otorite arasındaki nüanslı dengeyi keşfe çıkabiliriz. Moşe başlarda, liderlik etme konusunda çekinceliydi. Bunun sebebi belki kendi niteliklerinin sınırlılığı hakkında derin bir anlayıştı veya belki de güçlü iradeye sahip bir topluma liderlik etmenin karmaşık yönleriydi. Bu tema zaman-üstü niteliğe sahiptir ve bugün bile liderliğin zorluk ve dinamikleriyle ilişkilidir. Moşe'nin deneyimleri, çeşitliliğe ve fikirlerinde ısrar eden bir karaktere sahip olan bir insan grubuna liderlik etme konusunda derin bakış açıları sunmaktadır. Moşe'nin hikâyesi, liderleri, özellikle de güçlü bireycilikle öne çıkan bağlamlarda, etkili liderlik için gereken nitelikler üzerinde düşünmeye teşvik etmektedir. Amaç, otoriteyi empati ile dengelemek, bir yandan kişisel vizyonu net bir şekilde ortaya koyarken aynı zamanda toplum içinde bireysel gelişim ve ifadeyi de desteklemek olmalıdır.

Moşe'nin yolculuğu, meydan okumalar ve eleştiriler karşısında sebat ve dayanıklılığın değerini öğretir. Moşe'nin, Bene Yisrael'in şüpheli ve isyankâr tavrı içinde bir yol çizme kabiliyeti, Tanrı'ya olan mutlak ve sürekli inancı ile birleştiğinde, liderlik rollerinin doğasında yer alan duygusal derinlik ve karmaşıklıkta öne çıkarmaktadır. Moşe'nin hikâyesi yoluyla, gerçek liderliğin yalnızca başkalarına yol göstermeyi değil, aynı zamanda liderin kendi korkularını, kuşku ve sınırlamalarını anlayıp onları yönetmesini de içerdiğini öğrenmekteyiz.

- **Düşünün:** Güçlü yanlarınız neler? Sizi bugün güçlü bir lider haline getirebilecek bir özelliğinizi söyleyin?

Peraşayla Oyun

“**Liderini İzle**” büyük bir lideri ve büyük miktarda güveni gerektiren neşeli bir oyundur.

Bir oyuncu lider rolünü alacak, diğer oyuncular ise Bene Yisrael rolünü oynayacaklar. Bir oda içinde engelli bir parkur oluşturmak üzere iskemle ve yastık gibi ev eşyaları kullanın ve sonra lider haricinde tüm oyuncuların gözlerini bağlayın. Lider yalnızca sesini kullanarak gruba oda içinde yol gösterecek ve bu da, açık ve etkili iletişimin önemine vurguda bulunacak.

Bu oyunu, liderin yalnızca belirli bazı talimatları kullanmasına izin verilecek veya her sözcük aksi anlama gelecek şekilde genişletebilirsiniz. Örneğin lider dur dediği zaman, oyuncu yürüyecek!

Peraşadan Bilmece

S. Yahudi tarihinde bir ateşin yakıt kaynağının mucize eseri tükenmediği 3 örnek verin.

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Pratiğe

Moşe'nin hikâyesi, özellikle de bir lider olarak, eleştiri almanın ne kadar zor olabileceğinin bir örneğidir.

Kimse kendisine hatalı olduğunun söylenmesini sevmez, ama Moşe bize, iyi bir liderin eleştiri kabul ettiğini göstermektedir. Moşe halkının kuşku ve şikâyetlerini başından savmamıştır; onları gerçekten dinlemiş ve onlardan öğrenmiştir. Bu da bize, inanılmaz derecede önemli bir şeyi öğretmektedir: lider olmak her zaman haklı olmakla veya

tüm cevapları bilmekle ilgili değildir. Canımızı biraz acıttığı zaman bile insanların fikir ve eleştirilerine açık olmakla ilgilidir. İyi liderler mükemmel olmadıklarını kabul edebilirler ve sonra kendilerini gerekene adapte edebilirler. İşte liderlikte tevazu tam olarak bununla ilgilidir.

Herhangi bir ekibe ya da topluma liderlik eden veya sadece kendi yaşamında bir lider olmaya gayret eden herhangi biri için, Moşe'nin bu yaklaşımı ilham vericidir. Savunmaya geçmek yerine eleştiriyi kucaklamak. Hepsini, gerçeğe sadık kalmakla ve liderlerin bile öğrenecek şeyleri olduğunu hatırlamakla ilgilidir. Gelişmek için her zaman boş alan vardır.

- Birisi bir eleştirisini sizinle paylaştığı zaman kendinizi nasıl hissedersiniz?
- Eleştirileri nasıl öğrenmek için birer fırsata dönüştürebilirsiniz?

Peraşa Anlatısı

Küçük Bir Ordu

Bir zamanlar, Yeuda adlı ülkede, Yeuda A-Makabi adlı cesur bir adam vardı. Bir saniye – bu isim kulağa aşına geliyor. Sanki Yeuda A-Makabi'yi daha yeni öğrenmişiz gibi... ha tabii! Bu hikâye çoğunlukla Hanuka bayramı sırasında anlatılır, ama birazdan göreceğiniz gibi, bu haftanın *peraşasıyla* da bazı önemli bağlantılara sahip!

Yeuda, Antiyohus adında güçlü bir kralın, işgal etmiş olduğu Yeuda toprakları üzerinde hüküm sürdüğü dönemde yaşamıştı. Kral Antiyohus herkesin onun kurallarını ve tarzını izlemesini emretmişti ve bu emir, söz konusu kurallar insanların kendi inanç ve geleneklerine aykırı olsa bile geçerliydi.

Yeuda ülkesi halkı, Yeuda ve ailesi de dâhil olmak üzere, Yahudi'ydiler ve kendi özel gelenekleri, kendilerine has ibadet şekilleri vardı. Ancak Kral Antiyohus bundan hoşlanmıyordu. Asla! Yahudi halkına, artık kendi geleneklerini izleyemeyeceklerini bildirdi, hatta onların Yeruslayim'deki tapınağını bile kendi putlarına bir tapınma yeri olarak kullandı. Daha da kötüsü, Bet Amikdaş'ın içine bir domuz – *kaşer* olmayan bir hayvan – getirdi.

Yeuda ve ailesi çok üzölmüşlerdi. İşlerin bu şekilde devam etmesine izin veremezlerdi. Böylece Yeuda, Makabileri oluşturdu. Bu, *A-Şem'*in ardından yürüme hakları için savaşmaya hazır olan küçük bir silahlı gruptu. Her ne kadar Kral Antiyohus'un ki kadar büyük bir orduları yok idiyse de, kararlı ve zekiydiler. En önemlisi, bir ekip olarak birlikte çalışıyorlardı – ve tahmin edin ne oldu? Tamamen olanaksız göröndüğü zaman bile büyük savaşlar kazandılar!

Makabilerin, Yeruslayim'deki tapınaklarını geri aldıklarında çok özel bir an gelmişti. Burayı iyice temizlediler ve özel gelenekleri için tekrar hazır hale getirdiler. Ancak bir sorun vardı. Özel kandillerini – Menora'yı – yakmak için yalnızca çok az miktarda yağları vardı. Oysa Menora'nın sürekli yanar halde olması gerekiyordu. Mucize eseri, o az miktardaki yağ, tam sekiz gün boyunca yandı. Bu sayede yeni yağ elde etmek için gereken zamanları oldu.

Her yıl bu mucizeleri anmak amacıyla Hanuka bayramını kutlarız. Ve Yeuda bizim kahramanımız haline gelmiştir, çünkü inandığınız şey için kararlılıkla durmanın önemli olduğunu göstermiştir. Yeuda bize işler zorlu göröndüğü zaman bile, güçlü bir lider olmanın ve başkalarıyla işbirliği içinde çalışmanın, harika şeylerin olmasını sağlayabileceğini öğretmiştir.

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

C. Sene (Yanan Çalılık), Bene Yisrael'e çölda eşlik eden ateş sütunu ve Hanuka'da zeytinyağıyla gerçekleşen mucize.

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.